

Colias edusa F.

Op Zondag 26 Augustus j.l. werd op onze ontginning „Veluw hul” onder Garderen een vrouwelijk exemplaar van *Colias edusa* F. aangetroffen, vliegend over een Seradelleveld, dat in bloei stond. Na dit eene voorwerp is hier thans nog geen tweede waargenomen, doch dat kan elk oogenblik gebeuren. Aangezien het van belang is, om zooveel mogelijk gegevens omtrent het verschijnen en weder verdwijnen van deze vlindersoort, die zoo hoogst ongeregeld in ons land voorkomt, vast te leggen, vestig ik de aandacht van onze entomologen op het feit, dat *Colias edusa* „er weer is”. Men gelieve dus op te letten en notities te maken, welke te zijner tijd kunnen worden vergeleken en uitgewerkt.

Zooeven zie ik in het Feuilleton van de Nieuwe Rotterdamsche Courant, geïllustreerd Avondblad van 29 Augustus 1928, dat de Heer Rinke Tolman op of kort voor 19 Augustus j.l. eveneens een exemplaar „in zijn streek”, d.w.z. nabij Soest, heeft waargenomen.

Het is niet onmogelijk, dat gedurende de geheele maand September, en wellicht ook nog in October, waarnemingen omtrent deze soort te doen zijn; in 1919 nam ik haar nog op 21 October waar, en op 1 October in copula. In Snellen's „De Vlinders van Nederland”, pag. 77, vindt men als vliegtijd opgegeven „van Augustus tot in October”.

Aangezien de opvattingen omtrent het permanent inheemsch zijn dezer soort uiteenloopen, en sommige biologen de meening zijn toegedaan, dat *Colias edusa* eigenlijk eene immigrante is, wier nakomelingschap hier korter of langer tijd stand houdt, waarna de soort weder voor één of meerdere jaren verdwijnt, is het van het meeste belang, daaromtrent meerdere zekerheid te erlangen. Goed gedocumenteerde waarnemingen omtrent zulke soorten zijn dus altijd zeer gewenscht.

Ten einde een begin te maken met het registreeren der reeds voorhandene waarnemingen, heb ik de vang-data der in mijne verzameling aanwezige exemplaren nagegaan en in chronologische volgorde hieronder vermeld. Ook de herkomst is daarbij aangegeven. Gezien het feit, dat, zooals men weet, de collecties van vele vroegere lepidopterologen

in mijne verzameling zijn opgegaan, is het aantal der aanwezige voorwerpen vrij aanzienlijk en zijn de vindplaatsen nogal talrijk.

Hilversum	18	Augustus	1861	♂	collectie Lodeesen.
Hilversum	18	Augustus	1861	♂	„ Lodeesen.
Hilversum	18	Augustus	1861	♀	„ Lodeesen.
Aerdenhout	—	Augustus	1861	♀	„ H. Weijenberg Jr.
Nijmegen	1	Augustus	1877	♀	„ Molengraaff.
Nijmegen	12	Augustus	1877	♂	„ Molengraaff.
Nijmegen	14	Augustus	1877	♀	„ Molengraaff.
Oosterbeek	28	Augustus	1877	♂	„ Backer.
Amsterdam	29	Augustus	1877	♂	„ Oudemans.
Amsterdam	2	September	1877	♀	„ Oudemans.
Hattem	10	September	1877	♀	„ Bisschop van Tuinen.
Hilversum	22	Augustus	1879	♂	„ Oudemans.
Oosterbeek	23	Augustus	1879	♀	„ Backer; variëteit <i>helice</i> Hb.
Oosterbeek	25	Augustus	1879	♂	„ Backer.
Oosterbeek	25	Augustus	1879	♂	„ Backer.
Oosterbeek	25	Augustus	1879	♀	„ Backer.
Oosterbeek	25	Augustus	1879	♀	„ Backer.
Oosterbeek	28	Augustus	1879	♀	„ Backer.
Oosterbeek	2	September	1879	♀	„ Backer.
Oosterbeek	3	September	1879	♀	„ Backer.
Haarlem	—	September	1879	♂	„ J. van Leeuwen.
Baarn	—	Augustus	1882	♂	„ J. van Leeuwen.
Putten	17	Juli	1889	♂	„ Oudemans.
Apeldoorn	3	Augustus	1892	♂	„ Zack.
Apeldoorn	4	Augustus	1892	♂	„ Oudemans.
Culemborg	—	Juli	1892	♀	„ Görlitz; variëteit <i>helice</i> Hb.
Tegelen	26	Juli	1904	♂	„ Latiers.
Tegelen	26	Juli	1904	♂	„ Latiers.
Zalt-Bommel	21	Augustus	1908	♀	„ Bouwman, variëteit <i>helice</i> Hb.
Garderen	28	Augustus	1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	1	September	1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	1	September	1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	1	September	1919	♂	„ Oudemans.

Garderen	1 September 1919	♀	collectie Oudemans.
Garderen	1 September 1919	♀	„ Oudemans.
Garderen	8 September 1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	11 September 1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	11 September 1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	1 October 1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	1 October 1919	♀	„ Oudemans.
Garderen	21 October 1919	♂	„ Oudemans.
Garderen	22 September 1924	♂	„ Oudemans.
Garderen	26 Augustus 1928	♀	„ Oudemans.

Voorts bezit ik nog de volgende 5 exemplaren, waarvan het etiket wel den datum, doch niet het jaartal vermeldt:

Leiden	— Augustus	♀	collectie de Graaf.
Venlo	20 Augustus	♂	„ van den Brandt.
Venlo	10 September	♂	„ van den Brandt.
Venlo	15 September	♂	„ van den Brandt.
Venlo	16 September	♀	„ van den Brandt.

Alles te zamen zijn dit ~~46~~ exemplaren, waarvan ~~43~~ met, en 5 zonder jaartal.

Als **jaren**, waarin de soort werd aangetroffen, vinden wij de volgende, waarbij ik ook de **plaatsen** vermeld:

- 1861 Hilversum, Aerdenhout.
- 1877 Nijmegen, Oosterbeek, Amsterdam, Hattem.
- 1879 Hilversum, Oosterbeek, Haarlem.
- 1882 Baarn.
- 1889 Putten.
- 1892 Apeldoorn, Culemborg.
- 1904 Tegelen.
- 1919 Garderen.
- 1924 Garderen.
- 1928 Garderen.

De **maanden**, waarin de vlinders werden gevangen, zijn Juli, Augustus, September en October. Augustus en September zijn de hoofdmaanden.

De getallen zijn aldus verdeeld:

Juli	4 exemplaren.	September	17 exemplaren.
Augustus	24 „	October	2 „

Men denke nu niet, dat ik mij verbeeld, met het boven

staande erg veel te hebben bijgedragen tot de kennis van de levensgeschiedenis van onze soort; dit is slechts een **begin**. Door samenwerking kan men echter misschien wel verder komen. Zoo zou b.v. kunnen worden nagegaan, of de in andere collecties aanwezige voorwerpen meereendeels in de reeds genoemde jaren gevangen zijn. Verder, of ook vroegere data dan 17 Juli bekend zijn. Vroeg gevangen voorwerpen zouden in gunstige jaren vrij zeker de ouders, of tijdgenooten van de ouders kunnen blijken te zijn van meer of minder talrijke najaars-exemplaren van hetzelfde jaar. Het zou echter ook niet uitgesloten kunnen zijn, dat er in ons land eigenlijk maar van ééne generatie sprake is, die in tijd van verschijning der imagines sterk uiteenloopt; immigratie zou dan niet verondersteld behoeven te worden, om de wijze van verschijning te verklaren. Ook zou nog kunnen blijken, dat de jaren, waarin de soort niet is waargenomen, wat nog iets anders is dan dat zij ontbrak, minder of veel minder talrijk zijn geweest, dan men veronderstelt.

Daarom zou ik er veel prijs op stellen, indien zooveel mogelijk zij, die deze regelen onder de oogen krijgen en collecties bezitten, of aantekeningen maakten, de moeite zouden willen nemen, om mij de data op te geven van de vangst, eventueel van de waarneming der exemplaren, welke in hunne verzamelingen aanwezig zijn, of die zij observeerden. Onderwijl zal ik alle jaargangen van het Tijdschrift voor Entomologie en eventuele andere gegevens nagaan, ten einde mij zooveel mogelijk op de hoogte te stellen van wat omtrent het voorkomen der soort hier te lande reeds bekend is. Valt de oogst van een en ander mee, dan stel ik mij voor, later op deze zaak terug te komen.

„Schovenhorst” Putten, Aug. 1928. J. TH. OUDEMANS.

Nieuwe Vangmethode.

Eene Methode, om op smeer Noctuiden levend te vangen. Vertaald uit: „The Canadian Entomologist”, Vol. LX, No. 5, 1928, p. 103, naar eene beschrijving van R. P. Gerham.

Voor het verzamelen van imagines van Noctuiden op smeer, ten behoeve van het verkrijgen van eieren, wordt